

կեցած են տակաւին անապական՝ հան-
դերձ իրենց մասերովն ու խոյակնե-
րովը՝ ամենածախ ժամանակին բռնու-
թեան դէմ: Շէնքին ճակտին վրայ գը-
րութիւն մը կայ, որ կ'աւանդէ թէ
Սեպտիմիո Սեւերոս ու Կարակալլա
կայսերքն նորոգած ըլլան զայն, հրկի-
զութեամբ մը փնասուած ըլլալով:

Այդ շէնքին առաջին պատճառն էեւ,
կիրիոս Մետելլոս հիւպատոն եղած է,
որ Բրիտտոսէ 149 տարի առաջ, ի յի-
շատակ Մակեդոնացոց դէմ բրած
յաղթութեանը՝ կանգնել տուաւ զայն
ընդ մէջ Տիբերի և Ուիմպեան կրկի-
սին: Բայց յետոյ Ալգոստոս կայսրն նո-
րոգել տալով անոր սիները, յանուն
իր քրոյը Հոկտաւիա անուանեց:

Այս գաւթին հետ միացած էին եր-
բեմն երկու մեհեանք՝ Արամազդայ ու
Հերայի, և զարդարուած էր նկարնե-
րով ու քանդակներով: Եօթն և տասնե-
րորդ դարուն մէջ գտնուեցաւ հօն
համբաւաւոր Ասողիկն Մեդիկեան,
ուր կը հրաւիրէր Ուիլիոյս Հոովմայ
երիտասարդութիւնը զբօսանաց հա-
մար:

Ողորմելի մաս մը միայն մնացած է
հիմա այդ հոյակապ շէնքէն, բայց կը
յիշեցնէ իր նախկին շքեղութիւնը,
ինչպէս նաև Երուսաղեմայ կործանու-
մը: որովհետև հօն կատարուեցաւ վէտ,
պատիւանոսի և իր որդւոյն Տիտոսի
յաղթանակն, Հրեից պարտութենէն
ետքը:

ԲԵՐՈՒԻ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Բերուի մէջ Բապոյ ծովեզերեայ քաղաք մ'է
30,000 բնակչով, լի վաճառականական առևե-
րով և անգղիացի ու օտարազգի սեղանաւորնե-
րով: Պղնձոյ, արծաթոյ ու ոսկւոյ գանձերէն
զատ՝ որ կը գտնուին իր մօտերը, կան հօն 200
բովք արծաթոյ՝ որ կը բանին ներկայապէս: և
ընդհանուր բոլոր մետաղաց բովոց թիւն է գրե-
թէ 2700. զորոնք թոյլ առած է Տերութիւնն
վարձել բնկաց և օտարաց: Հաշուեցին որ վաթ-
սուն և վեց տարուան մէջ Բապոյի հանքերն
160,000,000 ունին պղնձ առեր էին, որ է ըսել
կրկինէն աւելի քան ինչ որ առեր էին Բերուի
միւս կողմերը: Բապոյի լեռը կազմեալ է արծա-
թոյ, պղնձոյ և ուրիշ մետաղաց խաւերով, և
բաց ի 2000 բովքէ՝ կան հօն 1300 վայրք, ուս-
կից կը Ժողովին ոսկի: Ոսկւոյ բովերն որ 1805էն
մինչև 1810 գրեթէ հինգ միլիոն տոնայ արգիւ-
նաւորեցին Սպանիոյ տերութեան, հիմա չեն բա-
նիր, վասն զի գործաւորք բուրրովն արծաթոյ
հանքաց զբաղած են: Բապոյի լեռը կրնայ մեծ
կենդրոն մ'ըլլալ գործաւորաց գաղթականու-

թեան, և պահել 300,000 գործաւոր Եւաւա հով-
տին արգեանց տասներորդ մասամբ: Սանդա Ռո-
զա, Լաւրիդոզա, և ուրիշ շքեղայ քառասունի
չափ փոքր լեռներ, ամենքն ալ մի և նոյն երկրա-
բանական կազմութեամբ, կցեալք իրարու հետ
մասնաւոր երկաթուղեաւ, ունին 290 բովս ի
գործածութեան:

Բերուի հանքաց արգեիքներն Ռեքուայէն
կու գան յԵւրոպա, ուր մետաղաց ընտիր ու
զիւրագործանելի բովք մը կայ: և կ'ընկնայ Լիմա-
յէն երեք օր հեռու, զոր մեծապէս շահաւոր ը-
րած է իրեն Անգղիա: Արծաթէն զատ հարուստ
ու բազմաթիւ է անիւահանքին: Ճոխ է նաև Վին-
գոսի արծաթահանքն, զոր Օրնեյլի գոմիսիկեան
կրօնաւորն գտաւ, որ երևելի տարբարան ու բը-
նապատում մ'էր: Քիչ հեռի կայ Միլք գետն,
ուսկից կը հանեն ոսկի՝ ըլլալով ափանց աւազը-
գրեթէ 1000 գործաւորք կաշխատին այս բանիս-
և գետոյն աւազը մաքրելու այս արուեստն, գրե-
թէ երկու դար յոտին բռնեց այդ նահանգին ու-
կոյ տուրեաւը:

